

פרשת תצוה שבת זכור – הרב מתניה ידיד

זכור! בין חיי שעה לנצח

"חסידי מספרים כי אחרי פטירת הרבי ר' משה מקוברין נזדמן אחד מתלמידיו לפני ר' מנדלי מקוצק. שאל אותו הצדיק: איזה דבר היה העיקר אצל רבך? התלמיד הרחרר שעה קלה, והשיב: **מה שנתעסק בו באותה שעה היה אצלו העיקר**"

בעוד הרבי מקוצק חיפש עיקר כולל וגדול שהנחה את חייו של רבי משה מקוברין זי"ה התלמיד אצל רבו עיקר כולל אחר אך שונה מהרגיל: את קדושת הזמן, את הרגע, כל מה שנתעסק בו באותו רגע הוא העיקר.

הציווי "זכור" לכאורה שולח אותנו אל העבר ופחות ממקד אותנו ב"כאן ועכשיו", הוא מבקש מאיתנו להביט אל ההסטוריה, להטיל על ההווה את מרחק הזמן ולזכור מה שנעשה בימים אחרים "בדרך, בצאתכם ממצרים".

בפורים, כמו בחנוכה, אנו מדגישים את שתי התנועות הללו "בימים ההם – בזמן הזה" בין ה"כאן ועכשיו" לבין דברי קורות עמנו. בין החובה להשתייך, להבין את המקור ולזכור אותו לבין הצורך להתחדש, ולהתאים את אמונת הנצח אל הזמן.

מבט כזה שמשולב בין עבר להווה מחייב מבט גבוה יותר, להתרחק מחיי היום-יום ולהיזכר באתגרים שהיו מוצבים לפני העם שלנו בראשית דרכו. ובעיקר להתבונן מה היחס של זה אל ההווה? כשאנו נעמוד בבית הכנסת ונשמע את קריאת פרשת זכור מה זה אומר לנו בנוגע ל"כאן ועכשיו"?

ננסה לענות על פי שני הוגים בתקופות שונות בתולדות עם ישראל שהציבו את הכרת הטוב והשמחה בחזית עבודת ה' שלהם ואף כי דרכם שונם לחלוטין היא מתכנסת למקום אחד כאשר מדובר על הצורך להודות ואף לשמוח במה שיש לנו. רבנו בחיי, בעל ספר חובות הלבבות מציב את הכרת הטוב כסיבה מרכזית לעבודת ה' והוא מרחיב בשער הבחינה בספרו ובשער עבודת האלוקים על כך שככל שאדם מתבונן יותר בטובות שיש עליו כך הוא יותר רוצה להכיר טובה לבוראו וממילא זה גורם לו לעבודת ה' גדולה יותר.

גם רבי נחמן מברסלב כשש מאות שנה לאחריו כותב שאין אדם יכול לשמוח על כל הטובות שיש עליו ולהודות עליהם אם אינו מרים את המבט מה"כאן ועכשיו" ומנסה להתבונן ממרחק על חייו שלו ועל חיי אומתו וכך הוא כותב בליקוטי מוהר"ן: (חלק ב' תורה ל"ג)

"כי אצל סתם בני אדם אין השמחה על כל הטובות ביחד, כי יש חלוקים רבים בענין השמחה. למשל, כשבאין על חתונה יש מי ששמח מן האכילה שאוכל, דגים ובשר וכיוצא, ויש אחד, ששמח מן הכלי זמר, ויש ששמח מדברים אחרים כיוצא בהם, ויש ששמח מן החתונה עצמה, כגון המחותנים, שאינם משגיחים על אכילה

ושתיה, רק שמחים מן החתונה עצמה, וכיוצא שאר חלוקים, אבל אין אדם שיהיה שמח מכל השמחות יחד. ואפילו מי ששמח מכל הדברים הנ"ל, אף על פי כן אין השמחה מכל הדברים ביחד, רק מכל אחד בפני עצמו בזה אחר זה אבל שלמות וגדלות השמחה הוא, מי שזוכה לשמוח מכל הטובות ביחד, **וזה אי אפשר כי אם כשמסתכל למעלה על כל הטובה, דהיינו על השורש, שמשם נמשכין כל הטובות, ושם בהשורש הכל אחד, ואזי שמחתו מכל הטובות ביחד, ואז השמחה גדולה מאד, ומאירה באור גדול מאד".**

המבט הכולל שמאפשר לשמוח על כל הטובות מחייב את ההתבוננות בשורש, בדרך תקומת העם, בלזכור את הדרך בצאתנו ממצרים ומה קרה לנו שם, ואז לחזור להווה ולהודות ולשמוח בקיים. אפשר כפי שכותב רבי נחמן, לבוא לחתונה ולשמוח מהאוכל ומהתזמורת, ואפילו מהחתונה עצמה, אבל לשמוח מהכל ביחד, מהמבט הכללי של הקמת בית כדת משה וישראל וממילא הכל משמח ונותן את האפשרות להודות על כל העבר וההווה.

גם בזמנים קשים, בהם עם ישראל מברר את דרכו, את זהותו, את אופי החיים שלו בארץ ישראל ואת אופי המדינה שלו, נזכור את הדרך הקשה בה התחלנו את המלחמות בעמלק, שורש הרע, שרק כאשר מסתכלים ישראל כלפי מעלה ומכוונים ליבם לאביהם שבשמים יכולים להינצל, בימים ההם – ובזמן הזה.

פורים שמח!